

Edgar Allan Poe (1809 – 1849): Havran (1845)

1. Literární druh a žánr, literárněhistorický kontext, umělecký směr / tvůrčí skupina, údaje o autorovi ve vztahu k dílu;
2. Doba a místo (děje);
3. Kompozice;
4. Hlavní postavy a jejich charakteristika;
5. Námět, témata, hlavní motivy;
6. Jazykové zvláštnosti; 7. Kulturní souvislosti.

(1) Jednou o půlnoci, maje horečku a rozjímaje
nad divnými svazky vědy prastaré a záslužné –
když jsem klímal v polospaní, ozvalo se znenadání
velmi jemné zaťukání na dvěře – a pak už ne.
„Je to návštěva, či zdání, bylo to tak nezvučné –
jednou jen a pak už ne.“

(2) Ach, již při vzpomínce blednu! Myslím, že to bylo v lednu,
každý uhlík vrhal stín jen přede mne a dál už ne.
Toužil jsem po kuropění; – marně hledaje v svém čtení
ulehčení od hoře nad Lenorou – již poslušné
světiče zvou Lenora – nad jménem dívky nadvzdušné,
jež byla mou a teď už ne.

(3) Smutný šelest záclon vlaje z hedvábí a ohýbá je
s hrůzou – již jsem do té doby neznal ani přibližně;
abych skryl své polekání, říkal jsem si bez ustání:
„Je to host, jenž znenadání zaklepal tak neslyšně –
pozdní host, jenž znenadání zaklepal tak neslyšně –
jednou jen a pak již ne.“ (...)

(4) Hledě dlouho do tmy z prahu, stoje v pochybách a v strachu,
dlouho snil jsem, jak si nikdo netroufal snít mimo mne;
ale ticho bez rušení, ani slůvka na znamení,
jenom plaché oslovení „Lenoro!“ zní zimničně,
to já šeptám „Lenoro!“ – a ozvěna dí zimničně
jenom to a víc již ne. (...)

(5) Vyrazil jsem okenici, když tu s velkou motanicí
vstoupil starodávný havran z dob, jež jsou tak záslužné;
bez poklony, bez váhání, vznešeně jak pán či paní
usadil se znenadání v póze velmi výhružné
na poprsí Pallady – a v póze velmi výhružné
si sedl jen a víc už ne.

(6) Pták v svém ebenovém zjevu ponoukal mne do úsměvu
vážným, přísným chováním, jež bylo velmi vybrané –
„Ač ti lysá chochol v chůzi, jistě nejsi havran hrůzy,
jenž se z podsvětího šera v bludné pouti namane –
řekni mi své pravé jméno, plutonovský havrane!“ –
Havran děl: „Už víckrát ne.“ (...)

(7) Zražen, an na mne hledí s přiléhavou odpovědí,
říkám si: „Toť bezpochyby pochyť velmi obratně
od pána, jež osud vedl neštěstím a navždy svedl,
takže nic už nedovedl zpívat než ty bezradné –
pohřební a smutné písně, refrény, tak bezradné,
jako je: „už víckrát ne!““ (...)

(8) „Proroku,“ dím, „mene tekel, ať jsi pták a nebo z pekel,
synu podsvětí, a přece proroku, pojď hádat mně –
statečně, byť opuštěný, žiji zaklet v této zemi,
dům mám hrůzou obklíčený, zda tvá věštba uhádne,
zdali najdu balzám v smrti, zda tvá věštba uhádne“ –
Havran dí: „Už víckrát ne.“

(9) „Proroku,“ dím, „mene tekel, ať jsi pták a nebo z pekel,
při nebi, jež nad námi je, při Bohu, jenž leká mne,
rci té duši, jež žal tají, zdali aspoň jednou v ráji
tu, již svatí nazývají Lenora, kdy přivine,
jasnou dívku Lenoru kdy v náruči své přivine“ –
Havran dí: „Už víckrát ne.“

(10) „Tos řek jistě na znamení, že se chystáš k rozloučení,
táhni zpátky do bouře a do podsvětí, satane! –
Nenech mi tu, starý lháři, ani pírká na polštáři,
neruš pokoj mého stáří, opusť sochu, havrane!
Vyndej zobák z mého srdce, opusť sochu, havrane!“
Havran dí: „Už víckrát ne.“

(11) Pak se klidně ulebedí, stále sedí, stále sedí
jako ďábel na bělostných nadrech Pallas Athéné;
oči v snění přimhouřeny na pozadí bílé stěny,
lampa vrhá beze změny jeho stín, jímž uhrane –
a má duše z toho stínu, jímž mne navždy uhrane,
nevzchopí se – víckrát ne.